વરઘેલી વિણા-(ભાગ ૧)

સન ૧૯૨૩.

સંવત ૧૯૭૯.

કીંમત એક આનો.

આ ટાઈટલ 'મહેશ' પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, (ગાયવાડી. ગીરગામ રોડ, મુંબઈ-૪) માં ગુણવંતલાલ છોટાલાલ દેસાઈએ છાપ્યું છે.

વરઘેલી વિણા

(યાને)

પ્રેમી કે પાગલ.

લેખક—શ્રીયુત કવિ—

પટેલ જોઇતારામ ભગવાનદાસ

પાસેથી સર્વ હક્ક વેચાણ લઇ

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

બુકસેલર જદુલાલ નારણદાસ, મુ. નડીઆદ.

ચિત્ર સમજ—

(૧) લલીતા—વ્હાલા વિણાનું શું કર્યું ? નિંદ્રા હજુ ના ઉડતી.

(૨) કુન્દન—બાળા કરે શું એકલાં ? એકાંતમાં આવી ખરે।

(૩) લેખક—વિણા તણા વાજીંત્રમાં ગુલતાન થઈ વિણા ખરે!

વરઘેલી વિણા

યાને

પ્રેમી કે પાગલ

રાગ. (હરિગીત છંદ) શશીકાન્ત મારા લગ્નની કંકોતરી.

લલીતા—વ્હાલા ! વિણાનું શું કર્યું ? નિંદ્રા હજુ ના ઉડતી
વિણા વરસ થઈ સોળની વાતો વિવિધ તેથી થતી
જોઈ જમાઈ શોધતાં જગ્યા વળી જ્યાં જ્યાં હતી
પણ કોઈ મોઢું મોડતું ના રે વિનવતાં કરગરી ૧
પેલા મગનના છોકરાનું માગું કરવા હું ગઈ
શો રોફ ઘરમાં રાણીજીનો જોઈ વિસ્મય હું થઈ
પૂછી અરે મેં વાત પેરે તો તડુકી બોલીયાં
મારો ચીમન પરણાવશું જ્યારે થશે તે તો બી. એ. ૨
અહો નાથ એવા જ્યાં ફરી ત્યાં એજ ઉત્તર સાંભળ્યા
વ્હાલા વિચારો વાત આ મારી હૃદય ધારી જરા
કર્તા—વિણા તણી વદી એમ માતાએ લલીતા નાથને
સુણી કૃષ્ણલાલે કષ્ટથી વદીઆ વિચારી વાતને ૩
કૃષ્ણલાલ—વ્હાલી પડી તેની તને શી છે ઘણી ચીંતા મને
ઘણીવાર તુજને મેં કહ્યું કે માગુ તુજથી ના બને
થાશે ધણીતું ધાર્યું જગમાં માનવી કોણ માત્ર છે
સરખો પ્રભુ છે સર્વનો વળી એ દયાનું પાત્ર છે ૪

વિણા વયે હજુ બાળકી છે વર્ષ સોળ થયા છતાં
અંગ્રેજીના અભ્યાસમાં હજુ ચાર વર્ષજ ખુટતાં
મળશે પછી વર આપ મેળે છે ગણા ભ્રગુપુરમાં
લાયક અહીં મળશે નહિ દઇશું વિણાને દુરમાં ૫
લલીતા—ના ના પીયુ એશું વદો સહુલોક મ્હેણાં મારતા
જુવો કાકીજી આવી મને નીત્યે રહ્યાં ઠપકારતાં
પરણાવી દો કન્યા કહે એ સાપનો ભારો ગણી
કન્યા કુંવારી બાર વરસે ના કદી રહી આપણી ૬
શું બોળવા બેઠાં તમે પેઢી તણી ઇજત બધી
બીજવર અરે પરખો મળે ના પંથવર ક્યાંયે કદી
ત્યારે કહ્યું કાકી બતાવો વર તમો વિણા સમો
કાકી કહે હરિલાલ પેલો છે મુને તે તો ગમ્યો ૭
ઉમર વરસ ચાલીસની છે છોકરાં વળી ચારતો
જડુ કાગની કોટે હિરો ગમાર એવીન ધારશો
નથી છાશ ખાટી છેક એવી કે ઉકરડે ઢોળવી
કાકી સુણી રીસાઇ ગયાં મુને શક્યાં ના ભોળવી ૮
જેકોર માસી એક દીન આવ્યાં હતાં મારી કને
થઇ રોષથી રાતાં પીળાં ઠપકો અરે દેતાં મને
શું ભાયડા જાણે બીચારા કે ગૃહે શું ચાલતું
જાણે રળી રઝળી કરીને કામ કરતા ફાલતું ૯
નીજ છોકરાં પરણાવવાં તે છે સ્ત્રીઓનું કામતો
ઘરનો ધણી ગુલામ છે ઘર કામમાં અધીકારથો

થઇ આવડી મોટી છતાં ઘરમાં ચલણ તારૂ નથી
એવો ધણી છે માહરે પણ નેત્રથી નચવું ઘડી ૧૦
ફર્તા–એવી સુણી વાણી સગાંની રોજ લક્ષીતા ત્રાસતી
પરિવારમાં પુત્રી હતી વિણા વિસામો આપતી
કલેકટર તણી ઓફીસમાં કરે કૃષ્ણલાલ જ નોકરી
બી, એ. થઇ શરૂઆતમાં સ્વીકારી ત્રીસની નોકરી ૧૧
હલકા પગારે નાવડુ નિભાવતા એ દંપતિ
કરી કરકસર તેમાં વળી દેવું ભરે મહા કષ્ટથી
મૂક્યુ પિતાએ વારસામાં રૂણ પાંચ હજારનું
છતાં દંપતિ હિમત ધરી નિભાવતાં વહેવારનું ૧૨
ગુજરાતી ચોથી રે ભણી વિણા ગઇ અંગ્રેજીમાં
સ્વરૂપમાં છે સુંદરી સૌન્દર્ય ન કો બીજીમાં
બાળા હતી હજુ સોળ વરસે છે યુવાની ફૂટતી
હજુ પ્રેમ સાગરની ધીમી રે સ્નેહ ઉર્મી સ્પુરતી ૧૩
ગૌરાંગ સર્વાંગે વદન લાલી ગુલાબી છે ભરી
સદગુણ પણ એવા વસ્યા સોને સુગંધી છે મળી
નિર્દોષ નજરે સ્નેહથી રસ હિણુન આકર્ષતિ
વધતી જતી ઉમર હતી ત્યમ ત્યમ વધી ખુબસુરતી ૧૪
લક્ષીતા હતી વિદ્યા વિહિન સહવાસથી સુધરી હતી
અતિ પ્રેમ પતિ પર રાખતી પતિ આજ્ઞને અનુસારતી
સુખી હતી સહુ વાતથી પણ દુઃખી દીકરીથી થતી
પુત્રી થઇ પરણ્યા સમી શોધ્યો ન વર જહનો નથી ૧૫

પુત્રી પ્રભુ તું લે ઉપાડી એમ હરદિન માગતી
ઓશીઆળી અવની હું ફરૂ પુત્રી તણા પ્રતાપથી
ગુજરી ગયા પુત્રો અરે તે દુઃખ અંતર છે ઘણું
તેથી કુંવારી પુત્રી છે તે દુઃખ ગણતી સો ઘણું ૧૬
સુધરેલ પીતાએ વિણાને કેળવી નિશાળથી
સુંદર ભરતને ચીત્રકામો શીખવ્યાંતાં ભ્હારથી
કરી પાકશાસ્ત્રે પુર્ણ તે પુરી પ્રવીણતા દેઇને
કરતી મદદ ગૃહકાર્યમાં વિણા અરે તન દેઇને ૧૭
* * * * *
ત્રણ વર્ષ વિત્યાં આમ પણ વિવા ન વિણાનો થયો
સહીના શકયાં કાકીજીએ બીજાજ આખર તો ગયો
લાડકોર નામે કાકીજી ઘરડાં અને ગુણીયલ હતાં
લઘુ વય વિષે રાંડયા પછી તણાઈ ડાંપણમાં જતાં ૧૮
નીજ નાતની પટલાઇમાં કંઇ કાળતો જાતો હતો
વધુ માંડું કંઇ જાણે કહી કુટવા ઉમળકો આવતો
અહીંની તહી તહીની અહિં રજનું કરી ગજ આવવું
વળતી લઢાવી ન્યાય કરવા ત્યાં વળી પોતે જવું ૧૯
એવાં અનેરાં નિત્ય કર્મોમાં વરસ વિત્યાં હતાં
મશહુર ઘરડાં જાણીને સહુ કાકી કહી બોલાવતાં
મોસાળ પક્ષે રે સગાઇ કૃષ્ણલાલ તણી હતી
કાકી અને લલીતા તણી સગાઇ પણ થોડી હતી ૨૦
કાકીજી–એક દીન કાકીજી પધાર્યાં કૃષ્ણલાલ કને અરે

કંઇ પેરથી ઉપાડી વાતો શું ગળે અન ઉતરે
વિત્યાં વરસ ઓગણીસ વિણા શું કુંવારી રાખશો
જોઇ ઠીક ઠેકાણું હવે અપવાદ જગનો ભાગશે ૨૧
કૃષ્ણલાલ—કાકી હજુ વિચાર મારો કો જગે ગોઠયો નથી
હજુ ઓગણીસું બેઠું હમણાં એ થકી મોટી અતિ
કાકીજી—કહીના કુંવારી છોકરી આપણ ગૃહે મોટી થઇ
માટે વિચારો ભાઈ એવું કાકીજી બોલ્યાં રહી ૨૨
કર્તા—માઝા તજીને કૃષ્ણલાલે કાકીને ખખડાવીઆં
કૃષ્ણલાલ—શું થયું એમાં અરે દશ વર્ષથી તમે રાંડીઆં
ઉમર થઇ ચાળીશની તમ તાતે તે કયમ જીરવ્યું
વિણા સમો વરઘર મળે ત્યારે ધીમે પરણાવશું ૨૩
નહિ આંધળો થઇ લાકડે હું માંકડું જોડું કદી
પરગામ પણ પરણાવશું જો વર અહીં મળશે નહિ
ચીલ્યા કજાતના કારણે દુહિતા દુઃખી હું નહિ કરૂં
માટે સિધાવો માફ કરીને શ્રાપ એ કાં શીર ધરૂ ૨૪
કાકીજી—ભવ બાળવાના ભાઇ મારા જો વિચારો હોય ના
સમજાવી લલીતાને ઘણી પણ કહેવડાવ્યું તોય આ
હા હા ખરૂ ના છોકરીને કંઇ કુવે ઉતારવી
શત્રુ થઇને છોકરીને શીદ ગરદન મારવી ૨૫
વિનય વિવેકે પૂર્ણ વિણાને વિવાહે જોડવી
જ્યારે મળે વર યોગ્ય ત્યારે પ્રેમથી પરણાવવી

પણ ભાઇ અંતર દાઝતુ લાગે ન કડવું તો કહું
વિણા ભણે અંગ્રેજી તે તો થાય છે ખોટું બહુ ૨૬
ભૃગુક્ષેત્રમાં ભાઈ અરે એવું હજુ પોસાય ના
ફરી પારસણો સાથ શું વંઠી અરે એ જાય ના
કહ્યું ના કરે તે કોઇનું "ગૈ.ઠેમ" તે સહુને કહે
તેથી મળેના વર વળીએ ભય મને રોજે રહે ૨૭
કર્તા—બીજાજ બોચો કૃષ્ણલાલે વાત કાકીની સુણી
કૃષ્ણ૦—હા'પણ તમારૂ દાટીદો ચીંતા પડી શી પર તણી
પંચાત મુકો પારકી ઘરડાં થયાં ગતિ શું ગઇ
લાળા બુઝાવી પેટના માળા હવે બેસો લઈ ૨૮
કર્તા—ના કાકીએ કોદી કઇ આવું કહેલું સાંભળ્યું
ખોટયું ખરેખર લાગીયું ધીરજ ધરી ધીમે કહ્યું
કાકી—કરજે અરે બાપુ ગમે તે ફાવે તો પરણાવજે
નહિતો કુંવારી રાખીને બીજી મીરાં બનાવજે ૨૯
કર્તા—ઉઠી ગયાં કાકી હવે કહેવા કદી ના આવતાં
થતી ચીંતા કૃષ્ણલાલને વિવાહનું વિચારતાં
જોઇ વળ્યો લાયક બધા જે જે મુરતીઆ તો હતા
બે ત્રણ હતા ખપના બીજા પીત્રાઇ ગોત્રી તો થતા ૩૦
લાયક ઘરો જે જે લલીતાને બધાં દરશાવીઆં
વિણા તણા જન્માક્ષરો જ્યાં ત્યાં જઈને આપીઆ
હા, ના તણો ઉત્તર ન કોઇ દીલ ખોલી આપતા
પૈસા તણી પંચાત સૌને તેથી ગળીઆં ચાવતા ૩૧

લલીતાએ પૈઠણુનો કર્યો પંદર સોનો આંકડો
મોઢું ન માંડ્યું કોઇએ ના કોઇએ કરીઓ ઘડો
માતા સમજતી મુર્તીમાની પુત્ર ચલણી નોટ છે
પણ નોટ પર તો આંક હોયે આંક વિણ આ નોટ છે ૩૨
વધતી કીંમત વરસે વળી સૈકા તણા હિસાબથી
કરતો પરિક્ષા પાસ કોઇ પાંચ સો ઘતા વળી
વળી માગુ સાધારણ ગૃહે કરતાં અરે ઉત્તર મળે
કોઇ કહે ભણાવવો, ભણુનો હજુ, નાનો અરે ૩૩
કોઇ કહે શું વહી જતું કે ના કીકા ના પાઠતા
વળી કોઇ કહે જન્માક્ષરો મળતા ન મુદ્દલ આવતા
સુણી વાણી જ્યાં ત્યાં આવીને કંટાળી લલીતા તો ગઇ
મરજો અરે આ છોકરી પ્રભુ પાસ એ માગી રહી ૩૪
વર ઘર તણી પંચાતમાં વિત્યા દીનો વિમાસતાં
ફાગણ ગયો ને ચૈત્ર તો જાતો રહ્યો વિચારતાં
આવ્યો લગન ગાળો વળી વિવાહ વાત ચલાવતા
દુહિતા પિતા વર તાતને ત્યાં નિત્ય આંટા મારતા ૩૫
શક્તિ ન કૃષ્ણલાલની પણ ઘર ગીરો મૂકી કરી
વિણા તણા વિવાહે પંદર સો તણી હિંમત ધરી
તૈયાર થઇ વર શોધતો જ્યાં ત્યાં અરે ફરતો હતો
પણ નાથ વિણાનો હરિએ જગતમાં નિરમ્યો ન તો ૩૬
પત્તો ન લાગ્યો ન્યાતમાં જ્યાં ત્યાં ફરી થાક્યો અરે
પૈસા તણી બલીહારી જગમાં જાણ્યું તે આજે ખરે

કરશું વિવા વળી આવતે વરસે વળી શું થઇ ગયું
કરી કૃષ્ણલાલે યુક્તિથી સમજાવી લલીતાને કહ્યું ૩૭

* * * * *

આવ્યો શરદ પુનમ તણો મેળો અરે ડાકોરનો
સહકુંટુબ કૃષ્ણલાલનો ડાકોર યાત્રાએ ગયો
સાથે ગયાં કાકી બીજાં નાલકોર નામે જે વળી
ઉમર વરસ હતી સાઠની પરિબ્રહ્મ ભજતાં ભાવથી ૩૮
જાત્રા કરી સહુ સાંજની ટ્રેને વળ્યાં પાછાં જવા
ઉતર્યાં બધાં આણંદમાં ગાડી બીજીમાં બેસવા
હતી ભીડ ભારે ટ્રેનમાં શોધી વળ્યાં જગ્યા બધે
એન્જીન આગળના ડબે જગ્યા જણાઇ મેં'નતે ૩૯
નિહાળી કૃષ્ણલાલને ખોલ્યુ ડબાના દ્વારને
ઉતારૂ બેઠા માંહિ તેણે દાખવ્યો ઉપકારને
નજરે નિહાળી કૃષ્ણલાલે ઓળખી લીધા બધા
નીજ નાત અમદાવાદના તે તો બધા ક્ષત્રી હતા ૪૦
હતા ચારમાં ત્રણની ઉમર તો સોળ સત્તરની હતી
ચોથા તણી ચોવીસની સુતીં મહા મોહક હતી
બેઠા વિવેકે તે બધા સામાજ કૃષ્ણલાલ છે
વીણા વળી બેઠી તહાં જેવા તણો જ્યાં લાગ છે ૪૧
બીઠી નજર નિહાળતી વિણા યુવક ચારે વળી
તેમાં વળી સૌથી વડા પર સ્નેહ દ્રષ્ટી જઇ ઠરી

સૌન્દર્યને તેજે અહા ? ભભકી તે નર મ્હેરો રહ્યો
આનંદને વિવેકની છાયા વિષે તે નર ઘડયો ૪૨
કૃષ્ણુ૦—પછી કૃષ્ણુલાલે પૂછીયું કયાં જાવને અભ્યાસશો
યુવક-વળતી યુવક બોલ્યો ધીમે જઇએ છીએ મુંબઇ અમો
પ્રીવીઅસ વિષે ત્રણુ જાય છે આ હું અરે એમ, એ. થવા
અજ્ઞાત મુંબઈ આ હતા તેથી જતો હું મૂકવા ૪૩
કૃષ્ણુ૦—કહો નામ શું છે આપનું કહો ભાઇ ઉમર કેટલી?
યુવક—મુજ નામ કુન્દનલાલ છે ઉમર વરસ તેવીસની
વળી છે પરિક્ષા કયારની પાછા વળો કયારે તમે
છે સોમવારે પ્રીવીઅસ એમ, એ. તણી વીસ દિવસે ૪૪
કર્તા—કાકી હતાં સાથે વળી જે ટાપસી પુરતાં વધાં
કાકી-કહે ભાઈ તારી બેનને પરણાવી જે વૈશાખમાં
કહો કેટલા ભરવા પડયા બીજા ખરચીઆ કેટલા
કુન્દન—કાકી પત્યુ પંદર સો બીજા ખરચમાં તેટલા ૪૫
કાકી-વળી નાત અમદાવાદની એ આજ તો અવધી કરી
કરી દામ વિના કામ તો થાતું નથી ત્યાંતો જરી
તમ પાપના છાંટા અરે સુરત ભરૂચને લાગીઆ
વળી વર ખરીદી વિક્રયે ધંધા બધા પડી ભાગીઆ ૪૬
હજુ ભાઇ તું છે પરણુવાનો કેટલા ઓકાવશે
વળી આજ અમદાવાદનું ગરમાગરમ બજાર છે
સોદા બહુ તેજીતણા વરવિક્રયે તો થાય છે
કાકી વધાં તેના પ્રતાપે બાળહત્યા થાય છે ૪૭

કુન્દન૦-કાકી વહોના વાત એ નિશ્ચય કર્યો મેં તો ખરો
પૈસા નહિ લેવા હઠ સંકલ્પ મુજ એ આકરો
મુજ જાતને વેચે પિતા પરણુ નહિ કો પેરથી
રોષે ભરાઇ કાઢશે તો જઈશ મુખે ઘેરથી ૪૮
કૃષ્ણ૦-વાતો વદી ના ના કરો ભાઇ બધુ હું જાણુતો
કરો વત અહીં સ્વેચ્છા થકી પૈસા તણું નહી કામ તો
આવે વખત લેવા તણો ત્યાં દોષ કાઢો તાતનો
જુવો કાંતીલાલે શું કર્યું કહેતા હતા શું વાત તો ૪૯
કુન્દન૦-કહો આપ ફાવે તેમ પણ બોલ્યુ અબોલ્યું ના કરૂં
દરકારના જીવની કરૂ આજ્ઞાત એવી અનુસરૂં
ઘર બ્હાર કાઢી મૂકશે લોકો કદી ધીક્કારશે
કરી છે પ્રતિજ્ઞા પાળવા જીવતાં લગીએ પાળશે ૫૦
અનીતી થતી અટકાવવા છે એજ રસ્તો એક તો
પૈસા લઇ પરણુ નહિ રહેવું કુંવારા છેક તો
ગણુતો રૂઢી તોડતાં આ પાપ તાત અનાદરે
મુજ સમ ભણેલા ભાગશે તો કોઇ બીજુ ન આદરે ૫૧
લઉં હુ પ્રતિજ્ઞા બીજી તે તો કૃષ્ણલાલ જ સાંભળો
જે રાક્ષસી રૂઢી થકી વિક્રય કરી પરણે વરો
ના જાઉં વરઘોડે કદી ન્યાતો મરણુની તે ગણી
બનતા સુધી અટકાવવા બીજા જતા જે તે ભણી ૫૨
કૃષ્ણ૦-આવ્યું ભરૂચ કહ્યું કૃષ્ણલાલે મીત્રસહ પધારજો

કુન્દન૦—બનતા સુધી હું એકલો આવીશ એવું ધારજો
કર્તા—અડેસ લખી એક બેકનાં આવ્યું ભકુચ ઉતરી ગયાં
લ્યો આવજો, લ્યો આવજો કહી સહુ છુટાં સ્નેહે પડયાં ૫૩

*　*　*　*　*

ચુનારવાડા મધ્યમાં હતું ઘર કૃષ્ણુલાલનું
ભભકા મહી ભારે નહિ ને સ્હેજ બેઠા ઘાટનું
વળી પાછલો વિભાગ સરિતા તર્ફનો ખુલ્લો હતો
વિણા તણા વિલાસનો પણ ઓરડો ત્યાં તો હતો ૫૪
એક દીન શોભા નીરખતી વિણા તહાં બેઠી હતી
ભરતી થતાં ભારે સરીતા તો ઉછળા મારતી
સુખદા સમીર વા'તો છતાં વામા નિમાસા નાખતી
ના ચોટતું ચીત તેહનું ગ્લાની, કંઇ અંતર હતી ૫૫
ડાકોર જઇ આવે હજું દાડ઼ડા વિસેક તો છે થયા
નિહાળી મુરતી પ્રેમની વિચાર ત્યાંથી ઉદભવ્યા
વળી જોઇ કુન્દનલાલને કુન્દનમયી તે તો બની
તન એકલું ફરતું અહિં મન સાથ કુન્દનલાલની ૫૬
વિચારમાં વિવશ બની જાણી વદી ત્યાં એકલી
વિણા—પ્રભુ આપુ તો પતિ આપજો એ અર્જ મારી સાંભળી
જડી છે જતનથી એજ મુરતી આ હૃદય તેનું ગણી
માની કુવરા મેં અરે મનથી ગણ્યા મુગટ મણી

શું સુખ, શી વાણી મધુરી, શી છટા અવયવતણી
આવી ખડા સામે થતા જયા વાત થતી વિવાહની
કુન્દન તમે કુન્દન ખરા કુન્દન સ્રીનો શણગાર છે
સર્વાંગ કુન્દનને સજી વળી થઇશ હું એકતાર તે ૫૮
ક્યાંથી મળે ઓળખાણુ સાથે આમ ઓચીંતી થઇ
વળતાં વળી એ આવશે કીરતાર કૃપા હતી
માતાપીતા પરગામ પરણાવા તણુ ના પાઠશે
ત્યારે વળીશું ગામમાં મુજને બળે પરણાવશે ૫૯
નાના અરે એવું કદાપી હું જ થાવા નહિ દઉં
મનથી વરી એ નાથને ભજવા કરે છો ને સહુ
હું તેમની એ માહારા દરકાર બીજાની નથી
ના કોઈ કાળે દેહ આ બીજા તણી થાશે નહિ ૬૦
થાસે વિધી વસમો વળી હા, ના કદી જાતે કરે
માતાપીતા તેથી અરે વિવાહ બીજે જો કરે
કરૂ આત્મહત્યા હેતથી સ્વર્ગે જીવન મારૂં જશે
વળી નર્મદે, હે નર્મદે મુજ દેહ તુજ અર્પણ થશે ૬૧
કર્તા–આવા અનેરા તર્ક વિતર્કો કરે વિણાં જહાં
અવાજ એવે આવીઓ સુણ્યો ટપાલીનો તહાં
દોડી જઇ વિણા જુવે તો કાર્ડ એક પડ્યો હતો
પડતાં નજર જાણ્યું અરે એ પત્ર કુન્દનલાલનો ૬૨
વાંચી વિચારી જાણીયું છે વાયદો સોમવારનો

ચીતાતણી પેટી પરે એ પત્ર મૂકી કયારનો
વાંચનગૃહે જઈ તે પછી કંઇ કંઇ બિચારો ગુંથતી
પ્રભુની કૃપા માગ પરે મન માની આવે સુરતી ૬૩
માગુ પીતા કરશે નહિ જો આપ મેળે હું કરૂં
દરકાર તજી દુનીઆં તણી આ દેહ એ ચરણે ધરૂં
વિદ્વાન વિવેકી વળી વિચાર સારા તેમના
સ્વીકારશે સહુણો મુને હૃદયે હરિ છે જેમના ૬૪
કુંતી—આવી ઉઠી જયાં બહાર ત્યાંતો એજ વાતો ચલાતી
વાતોજ કુન્દનલાલની માતાપીતા મુખે થતી
કહેતા હતા વળી એજ કે કુન્દન સ્વીકારે જો વિણા
પુછાવીએ પછી સંમતિ પત્રે પિતા તેના તણા ૬૫
વિણાતણા વાંચનગૃહે ઉતારો કુન્દનલાલનો
જાણી વિણા એ વાતએ આવ્યો ઉમળકો વ્હાલનો
નીજ ઓરડો શણગારીઓ શોભા કરીને અવનવી
રંગાવ્યાં ચીત્રો નીજ કરે ચીતર્યાં હતાં જે અનુભવી ૬૬
એક ચીત્રમાં માસુક બિચારી પ્રેમ આશક યાચતી
વળી તે બીજામાં તે પતિનું પ્રેમ ચુંબન પામતી
રૂમાલ જે નીજ કર ભરેલો મેજ પર તે પાથર્યો
રેશમ તણા તકીઆ બધા ખુરશીપરે શણગારીઆ ૬૭
સોમવાર આવ્યો વાયદાનો તેહ પ્રાતઃકાળમાં
ગયા કૃષ્ણલાલજ તેડવાના સ્ટેશને વિચારમાં

રહી દેર વિણાએ વળી લીપીને છાપાં પાડીઆં
"પરોણા પધારો રે ભલે" સ્વાગત બધે ચોટાડીઆં ૬૮
લઇ કૃષ્ણલાલજ એટલામાં આવીઆ ત્યાંતો અરે
છે સાથ કુન્દનલાલ તે પાછળ ધીમા પગલે પળે
લલીતા ખબર પુછે વળી વિણા નજર નાખી રહી
ફરકયું અનેરૂ સ્મીત જ્યાં નજરો નજર બેઉ મળી ૬૯
વિણા તણા વાંચન ગૃહે છે તેમને પધરાવીઆ
સ્વર્ગીય શોભા ત્યાં નિહાળી કંઇ વિચારો આવીયા
ચીત્રો ભરત કામે વળી કંઇ રંગ પુરીત આકૃતી
સરીતા રમે સાગર સહે દેખાય એ કુદરત કૃતી ૭૦
એ દ્રશ્ય કુન્દનલાલનું નિહાળી મન વીહવળ થયું
ભુલી જઇ તન ભાન જોયુ ગૃહ વિણામય થઇ ગયું
ત્યાં શબ્દો કુન્દનલાલના મુખે અચાનક નીકળ્યા
બાળા અરે આ પામશે જે ભાગ્યશાળી છે ખરા ૭૧
આવી અરે આ એટલામાં સ્નાન ભોજન તો વળી
જાવાનું કૃષ્ણલાલને કચેરીએ તેથી કરી
રંગીત આસન ગોઠવી વિણા અરે ત્યાં તો ગઇ
ભોજન જમાડયાં ભાવતાં છે વાનીઓ વીધવીધ કંઇ ૭૨
સ્થીતી જ કૃષ્ણલાલની સાધારણે હતી ચાલતી
પીતા તણા કરજે વળી ટુંકા પગારે તે હતી
પરોણાગતે પણ પાછી પાની ના થતી ભરૂચે કહી
જાહો જલાલી ને પૂર્વની કહેવત હજુ છે ચાલતી ૭૩

લક્ષ્મી ભલે જાએ કદી ના તેહની પરવા કરે
અસલી ન તજતું ખાનદાની રે ભલા ભરૂચ રે
હતો કૃષ્ણુલાલ જ ખાનદાની હાલની રૂપાઇ છે
પૈસે ટકે ખાલી છતાં ભાગ્યુ ભલે પણ ભરૂચ છે ૭૪
કૃષ્ણુલાલ કચેરીએ ગયા કુન્દન ગયા આવાસમાં
આરામ લેતાં ચેરમાં ઉજાગરે ઉંઘી ગયા
નિંદ્ર મહિ સ્વપ્નો કંઇ આવી અને ઉડી જતાં
ફરકયું મુખે જો સ્મીત સ્વપ્ને છે વિણાને નીરખતાં ૭૫
પૂરવે અરે આણુંદનાં સ્ટેશન વિષે જોઈ વિણા
આજે સવારે સ્મીત સહુ સત્કાર કરતી જે વિણા
જમતી વખત પીરસી જતી શરમાળ શાણી તે વિણા
આનંદ દેતી ઉંઘમાં પણ આ ઘડી ખડી એ વિણા ૭૬
ખડખડાટ થાતાં એટલામાં આંખતો ઉઘડી ગઇ
નજરે પડી કંઇ શોધતી વિણા કમાટે તો કંઇ
લલીતા અરે નીજ બેનને જોવા ગઇ છે જ્યાં સુધી
વિણા મનોરથ પૂર્ણ કરવા આવી અંદર ત્યાં સુધી ૭૭
નિંદ્રીત કુન્દનલાલને જગાડવા જુક્તિ કરી
કબાટમાં કંઈ શોધતાં અવાજ તો કીધો જરી
ઝબકીજ કુન્દનલાલતો જાગી ફરી જોયું જરી
સાક્ષાત વિણા ભાળતાં નજરો નજર ત્યાં તો મળી ૭૮
નિચુ નિહાળી રહી વિણા પાછુ વળી જોયું ફરી
બીજ પ્રેમનાં રોપ્યાં અરે નેત્રો પરસ્પર ત્યાં મળી

શાંતિ તણો કરી ભંગ કુન્દનલાલ તો બોલ્યા અરે
કુન્દન—બાળા કરો શું એકલાં એકાંતમાં આવી ખરે ૭૯
વિણા—વિણા વદી ભરવા તણું લેવા અહિં આવી હતી
પહોંચી ખલલ જે ઉંઘમાં તે માફી માગુ આપની
કુન્દન૦—કાંઇ નહિ તેમાં, " ભરો શું તે મને જોવા દીઓ
સુંદર ભરત છે તમ તણું સુવર્ણ ચંદ્રક મેળવો ૮૦
વિણા—મુંબાઇ પ્રદરશનમાં મને સુવર્ણ ચંદ્રક છે મળ્યો
કુન્દન૦—ભરી આપશો રૂમાલ મુજ સુવર્ણ લાયક છો તમો
વિણા૦—હા, લ્યો સ્વીકારો ભેટ આ લાયક સુવર્ણે હું બની
કર્તા—કહેતી ધીરે ધ્રુજતી વિણા તેતો ગઇ ખુરશી ભણી ૮૧
પ્રીય વાંચકો આરામ લ્યો આજે કથા આ સ્ટોપ છે
કરશુ અધુરી પુરી બીજા ભાગમાં નવી નોક જે
અધુરી કથા રસ પૂર્ણ જે તેથી ન કોઈ શોચશો
કહે દાસ જોઈતારામ બીજા ભાગમાં તે વાંચશો ૮૨
શંગાર ને કરૂણા રસોની રેલ છેલ જ ત્યાં હશે
ખરો ભાગ્યશાળી જાણશે જે ભાગ બીજો વાંચશે

(આ કથાનો ઘણો રસીક હેવાલ બીજા ભાગમાં)

ઉમરેઠ ભટવાડી પોળને નાકે આવેલા સરસ્વતી પ્રી૦ પ્રેસમાં
રતીલાલ બાળકૃષ્ણ ત્રીવેદીએ છાપી અને નડીયાદમાં આવેલા
જાદવ પુસ્તકાલયના માલીક બુકસેલર જડુલાલ નારણદાસે
સ્વામીનારાયણના મંદીર આગળથી પ્રસીદ્ધ કરી.

વેપારી ભાવનું પ્રાઇસ લીસ્ટ તુરત મંગાવો.

વીણા તણા વાજીંત્રમાં, ગુલતાન થઇ વિણા ખરે!
આવી તહીં તંદ્રા મહીં, નીજ નાથનાં દર્શન કરે.

☞ વધુ માટે વાંચો—ભાગ બીજો.